

بسمه تعالی

دانشگاه سمنان
دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

طرح درس

سیاستگذاری نظام های آموزشی

مدرس

دکتر سید عباس ابراهیمی

سال تحصیلی

مقدمه

از دیدگاه قرآن و روایات، مدیران نقش اول را در تغییر و تحولات اجتماعی بر عهده دارد:
" صنفان اذا صلحا صلحت الامه و اذا فسدا فسدت الامه، قيل من هم يا رسول الله؟ قال العلماء و
الروسا"

"دو صنف هستند که هرگاه صالح باشند، امت صالح خواهند بود؛ و هرگاه فاسد شوند، امت فاسد خواهد شد، سوال شد یا رسول الله اینها چه کسانی هستند؟ فرمودند: علما و سیاستگذاران (مدیران) جامعه"

"قریب به این مضمون: خصال ج ۱ ص ۳۶"

یکی از وظایف اساسی سیاستگذاری عمومی، جمع بندی و طبقه بندی علمی تجارب مدیریت بخش عمومی است تا براساس فرآیند یادگیری بتوان این تجارب را به الگوهای دربرگیرنده مفاهیم ارتباط بین آنها تبدیل کرد تا در حوزه سیاستگذاری مورد استفاده قرار گیرد. حدود دو دهه است که پدیده ای با عنوان ایجاد ظرفیت یادگیری برای تغییر و اصلاح در سیاست عمومی به موضوع مهمی تبدیل شده است. سیاست ها هرگز کامل نمی شوند، بلکه در اجرا از شکلی به شکل دیگر تغییر می کنند. بعضی از سیاست ها به هنگام اجرا به دلایل گوناگون به خصوص تغییر شرایط محیطی و آزمون سیاست در مقام اجرا، محتوی خود را عوض می کنند و به صورتی دیگر ظاهر می شوند، لذا مسأله تغییر و اصلاح سیاست، جایگاهی خاص را در سیاستگذاری عمومی به خود اختصاص می دهد. بهترین سیاست ها هم نمی توانند سیاست هایی دایمی و کامل باشند، لذا سیاستگذاری، فعالیت مقطعی نیست که از یک نقطه آغاز و در نقطه ای دیگر به پایان رسد، بلکه به دلیل تغییر منابع تدوین سیاست و حتی مؤلفه های تشکیل دهنده یک مشکل، بازنگری سیاست ها و تغییر و اصلاح آنها، مبنای تکامل سیاستها است. در سال های اخیر و به دنبال تغییرات محیطی و به ویژه دگرگونی در نظام های اقتصادی و توسعه علم و فناوری، نظام های آموزشی کشور دستخوش تغییرات اساسی شده است. به عنوان نمونه آموزش عالی با افزایش تقاضای اجتماعی برای حضور در دانشگاه ها مواجه بوده است. طی بیست سال گذشته و به علت افزایش تقاضا برای آموزش عالی، تلاش های زیادی برای بهبود میزان دسترسی و تضمین برابری صورت گرفته است. با سیاست توسعه کمی، تعداد مراکز آموزش عالی و تعداد جمعیت دانشجویی با رشدی سریع افزایش یافته است. اما سایر عوامل نظام آموزش عالی از جمله کیفیت از رشدی هماهنگ با رشد کمی بهره مند نبوده است. سیاستگذاری کیفیت آموزش عالی

در ایجاد یک جامعه دانش بنیاد و نیز پیشبرد پژوهش، نوآوری و خلاقیت از اهمیت برخوردار است. آموزش عالی با سیاست توسعه کیفی باید به طور همزمان اهداف برابری، تناسب و کیفیت را پیگیری کند، لذا باید ابزارهای سیاستگذاری کیفیت باید به کارگرفته شود تا با توجه به تحولات کمی یاد شده، کیفیت آموزش عالی را ارتقا بخشید.

تلاش شده است در درس سیاستگذاری نظام های آموزشی، تئوری های موجود در خصوص سیاستگذاری بخش عمومی مورد نقد و بررسی قرار گرفته و با رویکردی فرآیند محور، چرخه سیاستگذاری عمومی واکاوی شود. مرور تئوری های موجود به دانشجویان کمک می کند تا کاربرد مدل های مختلف سیاستگذاری در بخش عمومی را در حوزه نظام های آموزشی بررسی کنند.

کلاس سیاستگذاری نظام های آموزشی در ۱۶ جلسه (۳ واحد) برگزار خواهد شد. در این دوره تلاش می شود دانشجویان با اصول و مفاهیم سیاستگذاری آموزشی آشنا شده و ضمن مرور بر مدل های مختلف سیاستگذاری آموزشی، مرور تجربه های موفق سیاستگذاری آموزشی در جهان، مرور چالش های سیاستگذاری آموزشی در کشور؛ اقدام به ارائه راهکارهای عملی برای اصلاح نظام آموزشی کشور کنند. برنامه زمانبندی و مطالب مطرح شده در هر جلسه به شرح زیر است:

جلسه اول

- آشنایی دانشجویان با مقدمات و اهداف کلاس
- مروری بر کلیات و اصول سیاست گذاری بخش عمومی
- ضرورت و اهمیت مطالعه سیاستگذاری نظام های آموزشی
- بحث و تبادل نظر با دانشجویان

جلسه دوم

- تصمیم گیری سازمانی
- مدل های مختلف تصمیم گیری سازمانی
- تعاریف و مفاهیم سیاستگذاری عمومی
- چرخه خط مشی گذاری عمومی
- بحث و تبادل نظر با دانشجویان

جلسه سوم

- مرور کتاب فرآیند خط مشی گذاری عمومی؛ سید مهدی الوانی، فتاح شریف زاده

- مدل نهادی خط مشی گذاری عمومی
- مدل فرآیندی خط مشی گذاری عمومی
- مدل گروهی خط مشی گذاری عمومی
- مدل سیستمی خط مشی گذاری عمومی
- مدل نظریه بازی و خط مشی گذاری عمومی
- سایر مدل‌های خط مشی گذاری عمومی
- بحث و تبادل نظر با دانشجویان

جلسه چهارم

- مرور کتاب تصمیم‌گیری سازمانی و خط مشی گذاری عمومی، رحمت الله قلی پور، انتشارات سمت
- مدل جریان‌ات چندگانه در خط مشی گذاری عمومی
- مدل چارچوب ائتلاف حامی در خط مشی گذاری عمومی
- مدل تعادل نقطه‌ای در خط مشی گذاری عمومی

جلسه پنجم

- مرور کتاب مطالعه خط مشی عمومی، مایکل هاوالت و ام رامش، ترجمه عباس منوریان.
- ظرفیت خط مشی گذاری عمومی: کلید توسعه یافتگی ملی
- خط مشی گذاری مبتنی بر شواهد؛ معرفی و کاربرد آن در خط مشی گذاری عمومی

جلسه ششم:

- سیاستگذاری آموزشی (فرآیند، مباحث و تاثیرات)
- مدل‌های خط مشی گذاری در نظام‌های آموزشی
- مدل فرآیندی خط مشی گذاری در نظام‌های آموزشی

جلسه هفتم:

- سیاست پژوهی، لایه گمشده در فرآیند تصمیم‌گیری نظام آموزشی

- خط مشی پژوهی چیست؟
- معرفی مدل‌های خط مشی پژوهی

جلسه هشتم:

- سیاستگذاری کیفیت آموزش عالی: چالش‌ها و چشم‌اندازها
- تبیین چالش‌های اجرای خط مشی‌های عمومی در حوزه آموزش مرور مقاله: تبیین چالش‌های اجرای خط مشی‌های عمومی در حوزه علوم، تحقیقات و فناوری، طیبه عباسی، وحید بیگی، سیاست علم و فناوری، سال هشتم، شماره ۳، پائیز ۱۳۹۵
- تبیین الگویی برای فرآیند خط مشی‌گذاری در نظام آموزش عالی
- دانشگاه و دولت، تاملی در باب خط مشی‌گذاری علم

جلسه نهم:

- عوامل موثر در سیاستگذاری آموزش عالی
- عوامل موثر بر سیاستگذاری آموزش عالی با رویکرد خصوصی‌سازی و اصل ۴۴
- ارائه الگوی ترکیبی برای خط مشی‌گذاری در عرصه دانشگاه

جلسه دهم:

- خط مشی‌گذاری در نظام آموزش کارآفرینی در ایران
- بررسی نظام‌های آموزش مهارتی در چند کشور دنیا با تاکید بر نهاد سیاستگذار
- اثر آموزش عالی بر بهره‌وری صنایع ایران

جلسه یازدهم

- تبیین تغییر خط مشی‌های نظام آموزش عالی با تاکید بر مدل جریان‌ات چنگانه و چارچوب ائتلاف مدافع
- مرور رساله دکتری دانشگاه تربیت مدرس با عنوان "تبیین تغییر خط مشی با استفاده از نظریه جریان‌ات چنگانه، و چارچوب ائتلاف حامی؛ مطالعه موردی تغییر قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت، علوم، تحقیقات و فناوری."

- مرور مقاله: عباسی، طیبیه؛ دانایی فرد، حسن؛ آذر، عادل و الوانی، سید مهدی ۱۳۸۹. تبیین تغییر خط مشی با استفاده از نظریه جریان‌ات چندگانه کینگدون؛ مطالعه موردی تغییر قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت، علوم، تحقیقات و فناوری. سیاست علم و فناوری، سال سوم، شماره ۱. صص ۸۱ الی ۹۸.

جلسه دوازدهم

- ارزیابی و ارزشیابی خط مشی های آموزشی
- تعیین خط مشی ها و عوامل اثر گذار در ارزشیابی درونی گروه های آموزشی
- ارزشیابی و تضمین کیفیت در آموزش عالی
- بررسی و تحلیل عوامل موثر بر ناکارآمدی نظام سیاستگذاری عمومی در بخش آموزش در ایران

جلسه سیزدهم :

خط مشی گذاری مبتنی بر شواهد در نظام های آموزشی
سیاست نامه و گفتمان خط مشی

راهکارهای ارتقا، اثر بخشی، کارایی، قابلیت پذیری فنی و ... خط مشی های آموزشی در ایران

جلسه چهاردهم:

آزمایشگاه خط مشی

خط مشی پژوهی در نظام آموزش

مطالعه تطبیقی سیاستگذاری در نظام های آموزشی دنیا

جلسه پانزدهم و شانزدهم

- با توجه به محدودیت های زمانی تعداد ۲ جلسه به ارائه خلاصه کتاب ها و گزارشات دانشجویی و نقد و بررسی آنها اختصاص خواهد داشت

نحوه ارزیابی کلاس:

ارزیابی کلاس سیاستگذاری نظام های آموزشی به صورت زیر است:

- امتحان پایان ترم ۱۰ نمره
- امتحان میانترم ۳ نمره
- در صورتی که امتحان میانترم برگزار نشود نمره امتحان نهایی ۱۳ خواهد بود.
- حضور موثر و پاسخ گویی به سوالات در کلاس ۲ نمره
- کار کلاسی و تهیه گزارش در خصوص یک موضوع مرتبط با سیاستگذاری نظام های آموزشی با لحاظ کردن خلاصه ۶ مقاله لاتین ۲۰۱۵ به بعد با موضوع سیاستگذاری ۳ نمره
- معرفی و ارائه یک کتاب مرتبط با سیاست گذاری نظام آموزشی (بر اساس فایل پیوست) ۲ نمره

منابع آزمون پایان ترم:

- کلیه مباحث مطرح شده در جلسات حضوری کلاس
- کلیه مقالات مطرح شده در کلاس
- خلاصه کتابهای ارائه شده توسط دانشجویان